

Vấn đề tranh cãi chính không phải là liệu Trung Quốc có thể oanh tạc tranh chấp Nam Hải với các nước láng giềng không mà là liệu thoả thuận này sẽ diễn ra tại diễn đàn song phương hay đa phương.

Tán sĩ Nông Háng

Tiếp tục cuộc thoả thuận với những căng thẳng gần đây tại Biên Đông, Tán sĩ người Trung Quốc Nông Háng tại Viện Trung Quốc của Đại học Alberta, Canada đặt câu hỏi liệu những đồng thái mới làm rõ thêm đòi hỏi của các bên và tăng tiềm năng hợp tác khu vực hay là sẽ thất bại vì hòa bình và an ninh.

Tranh cãi giữa bên có liên quan trong tranh chấp ở Nam Hải - Trung Quốc, Đài Loan, Việt Nam, Philippines, Malaysia, Indonesia và Brunei - tập trung vào những đòi hỏi chung quy định về các vùng biển ở Nam Hải và những đòi hỏi chung lẫn nhau về quyền tài phán trong khu vực như Vùng Đặc quyền Kinh tế EEZ hay thềm lục địa.

Mới bên tranh chấp đổu đổa vào tài liệu lịch sử, phát hiện, từng chiếm giữ, đang chiếm giữ hay sẽ mở rộng của thềm lục địa.

Những nhu cầu luật sư quốc tế cho rằng mới bên đổu có điểm yếu của mình.

Vấn đề tranh cãi chính không phải là liệu Trung Quốc có thể oanh tạc tranh chấp Nam Hải với các nước láng giềng không mà là liệu thoả thuận này sẽ diễn ra tại diễn đàn song phương hay đa phương.

Với mặt lịch sử, Trung Quốc vẫn dùng cách tiếp cận song phương cho mặt vấn đề quốc tế trong khi các nước liên quan lại có cách tiếp cận đa phương.

Hiện nhiên Trung Quốc sẽ giữ cách tiếp cận song phương để giữ quy tắc tranh chấp và chủ quyền và tài phán hàng hải.

Còn với các vấn đề khác ở Nam Hải, nhất là các vấn đề an ninh phi truyền thống như hải tặc hay bạo lực môi trường, Trung Quốc đã sẵn sàng chấp nhận cách tiếp cận quốc tế.

Còn với các vấn đề khác ở Nam Hải, nhất là các vấn đề an ninh phi truyền thống như hải tặc hay bạo lực môi trường, Trung Quốc đã sẵn sàng chấp nhận cách tiếp cận quốc tế.

Hà đã tham gia các hội thảo ở Indonesia và Xá lý Xung đột Tiám tàng ở Nam Hải, Đại hội ASEAN - Trung Quốc.

Việc ký kết Biên bản Ghi nhớ giữa ASEAN và Trung Quốc trong lĩnh vực các vấn đề an ninh phi truyền thống tạo ra các biện pháp cụ thể để hợp tác trong lĩnh vực này.

Bất đồng giữa Trung Quốc và các bên tranh chấp khác có góc cạnh mới sau những diễn biến tại

năm 2009.

Cũng có ý kiến cho rằng các nước tranh chấp đang có vấn đề nên đi u chuyển nhượng đòi hỏi của họ tại Nam Hải cho phù hợp với Công ước của Liên Hiệp Quốc về Luật Biển và đây là điểm bất tích của.

Tuy nhiên nhượng khác biệt cần bàn vẫn còn đó.

Nhưng vẫn bàn về thẩm quyền của mà các nước của ra vẫn không giải quyết được vấn đề chính là tranh chấp chủ quyền đối với các đảo.

Ngoài ra, các tranh cãi cũng có thể sẽ phát sinh quanh vấn đề liệu các đảo có được quy định có Vùng Đặc quyền Kinh tế và thẩm quyền của riêng không.

Và còn có chuyện dung hòa các vùng lãnh hải đo từ đất liền và đo từ các đảo.

Vai trò của Mỹ

Quan ngại của cộng đồng quốc tế là nên ưu tiên Trung Quốc coi Nam Hải là lợi ích cốt lõi, ngang hàng với Đài Loan và Tây Tạng.

Các học giả Trung Quốc cho rằng Trung Quốc chưa bao giờ tuyên bố công khai như vậy mà truyền thông Nhật Bản đưa tin và vấn đề này đứng đầu tiên.

Sau đó các nhà báo Hoa Kỳ đưa lời và đưa vào đây mà có chuyện "Hoa Kỳ báo về từ do lưu thông ở Nam Hải."

Zu Feng, nhà nghiên cứu chính trị Trung Quốc, nói rõ rằng các quan chức Trung Quốc có dùng cụm từ "lợi ích cốt lõi" nhưng nguyên bản là "giải pháp hòa bình cho Nam Hải là lợi ích cốt lõi của nhà nước Trung Quốc" và truyền thông đã diễn giải nhầm.

Hội đàm Mỹ - Trung ở Hawaii hai tháng Sáu có bàn đến vấn đề Biển Đông

Còn lý do Trung Quốc quan ngại và tuyên bố của Ngoại trưởng Clinton rằng "Hoa Kỳ có lợi ích quốc gia trong vấn đề giải quyết tranh chấp" là chính quyền Obama đã thay đổi quan điểm về Nam Hải, từ chủ trung lập trong năm 1990 tích cực tham gia vào thời điểm hiện nay.

Trong một hội thảo giữa Hoa Kỳ và Trung Quốc về Nam Hải ở Hawaii hai năm 2010, một số học giả từ các viện nghiên cứu Hoa Kỳ như RAND, Trung tâm Nghiên cứu An ninh Châu Á Thái Bình Dương và Trung tâm Phân tích Hải quân cho rằng tuyên bố của bà Clinton có thể là phần đáng ngại về tuyên bố hai tháng Ba của Trung Quốc về việc coi Nam Hải như một "lợi ích cốt lõi". Nhiệm vụ quan trọng đầu tiên và học giả Trung Quốc đã đặt câu hỏi về chuyện bà Clinton coi "từ do lưu thông trên biển" là "lợi ích quốc gia" của Hoa Kỳ.

Một quan chức cao cấp của quân đội Trung Quốc nói từ do lưu thông chưa bao giờ gặp trở ngại trong vùng biển đó.

Ông Liu Jiangyong, chuyên gia nghiên cứu Châu Á Thái Bình Dương tại Đại học Thanh Hoa ở Bắc Kinh nói ông không hiểu tại sao người ta lại lo ngại hay can thiệp vào những vấn đề không liên quan gì tới họ.

Ông Wang Hanling, chuyên gia luật biển của Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Trung Quốc nói Trung Quốc chưa bao giờ can thiệp vào các hoạt động bình thường của bất kỳ tàu nào đi qua Nam Hải hay bất kỳ máy bay nào bay qua vùng này, nhất là các tàu và máy bay thường mồi.

Ông Wang nói: "Điểm u Hoa Kỳ gọi là 'lợi ích quốc gia' không phải là từ do lưu thông mà là sự hiện diện của họ ở Tây Thái Bình Dương, hay cách họ nhìn đó là sự ưu việt về quân sự và ảnh hưởng chính trị." (1)

Bình luận của ông đối diện cho quan điểm của đa số học giả Trung Quốc. Sự tham gia tích cực của Trung Quốc ở Vịnh Aden cũng thể hiện điều đó rõ ràng như ví dụ cho thấy từ do lưu thông cũng là lợi ích của Trung Quốc.

Quan điểm khác nhau về "từ do lưu thông" đã dẫn tới một số sự cố tại vùng Vịnh Địch quyên Kinh tế ở Châu Á Thái Bình Dương.

Các sự cố liên bao gồm cuộc chạm trán giữa tàu khảo sát Bowditch của Hải quân Hoa Kỳ và một tàu hải quân của Trung Quốc trong vùng Vịnh Địch quyên Kinh tế của Trung Quốc, và vụ chạm trán tháng 10 năm 2001 giữa máy bay do thám EP3 của Hoa Kỳ và một máy bay chiến đấu của Trung Quốc tại Vùng Vịnh Địch quyên Kinh tế của Trung Quốc và gần đây nhất là "sự cố Impeccable".

Bắt đầu từ giữa Hoa Kỳ và Trung Quốc và giữa các quốc gia có chung vùng biển hay sự đồng vùng biển xung quanh cách diễn giải Công ước Liên Hiệp Quốc năm 1982 về Luật Biển là ý nghĩa đích thực của các điểm u kho trong công ước cũng như ý nghĩa của các điểm u luật của họ. Chẳng hạn, có những khác biệt nhất định liên quan tới ý nghĩa của 'từ do' lưu thông và không lưu ở trên Vùng Vịnh Địch quyên Kinh tế - liên quan tới từ đó có thể họ nhìn cách luật của quốc gia, vùng hay quốc gia không và liên quan tới từ đó như thế có phải là tuy nhiên không. Tán bá hay thát lái?

Hoa Kỳ cần để cho chính các quốc gia có liên quan trong vùng lãnh trách nhiệm từ chối chỉ ngăn ngừa xung đột để công nhận trật tự giữa Trung Quốc và các nước Đông Nam Á.

Những đồng thái mới đây ở Nam Hải kể từ năm 2009, trong đó có việc trình các học sĩ lên Ủy ban Ranh giới Thềm Lục địa, sự tham gia diễn diễn của Hoa Kỳ vào các vấn đề ở Nam Hải có vẻ là những lý do chính khiến tình hình xấu đi sau một giai đoạn yên tĩnh kể từ năm 2002 khi ASEAN và Trung Quốc ký văn bản về nguyên tắc chung trên biển.

Những tranh cãi gần đây nhất giữa Trung Quốc với Việt Nam và Philippines càng chứng minh cho điều này.

Câu hỏi đặt ra là những căng thẳng gần đây tại Nam Hải làm rõ thêm đòi hỏi của các bên và tăng tiềm năng hợp tác khu vực hay là sự thất bại về hòa bình và an ninh.

Cả Trung Quốc và Hoa Kỳ đều đối diện cho nhau vì đã thay đổi quan điểm và chính sách liên quan tới Nam Hải bằng cách coi Nam Hải là "lợi ích cốt lõi" hay "lợi ích quốc gia".

"Từ do lưu thông" giúp Hoa Kỳ giải thích sự tham gia ngày càng tăng của họ ở Nam Hải trong khi Trung Quốc nhắc lại rằng "từ do lưu thông" của họ bao gồm ảnh hưởng và Trung Quốc cùng chia sẻ với Hoa Kỳ lo ngại về sự an toàn và an ninh lưu thông trong khu vực.

Hoa Kỳ và Trung Quốc đang có sự cạnh tranh chiến lược và vì vậy khó có thể có được sự hợp tác Siêu Cường trong các vấn đề ở Nam Hải. Chính vì vậy Hoa Kỳ cần để cho chính các quốc gia có liên quan trong vùng lãnh trách nhiệm từ chối chỉ ngăn ngừa xung đột để công nhận trật tự giữa Trung Quốc và các nước Đông Nam Á.

Gửi cho BBCVietnamese.com từ Canada

(1) Nguồn: "Navigation in South China Sea 'not a problem'", China Daily, Bấm 23 tháng 10, 2010.

Bài viết tham khảo quan điểm riêng của Tiến sĩ Nông Hồng (Nong Hong), nghiên cứu sinh hậu tiến sĩ (Postdoctoral Fellow) tại Viện Trung Quốc (China Institute), Đại học Alberta, Canada. Từ 2000 đến 2006, bà làm việc tại Viện Nghiên cứu Biển Nam Trung Hoa, tỉnh Hải Nam, Trung Quốc. Bài cũng đã được đăng trên BBC Tiếng Trung